

**Standardy ochrony małoletnich
w Liceum Ogólnokształcącym nr VI
im. Bolesława Prusa
we Wrocławiu**

Spis treści

Rozdział I Postanowienia ogólne.....	3
Rozdział II Zasady zapewniające bezpieczne relacje w szkole	4
1. Zasady bezpiecznej rekrutacji pracowników.....	4
2. Zasady bezpiecznych relacji w szkole	7
2.1. Relacja pracownik - uczeń	7
2.2. Relacje uczeń – uczeń/uczeń pełnoletni.....	8
2.3. Uwzględnienie sytuacji dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami.....	10
Rozdział III Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia uczniów	12
Rozdział IV Procedury interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka.....	13
1.Procedura interwencji pracownika szkoły w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka.....	13
2.Procedura interwencji w przypadku uzasadnionego podejrzenia krzywdzenia małoletniego przez pracownika szkoły.	15
3.Procedura interwencji w przypadku uzasadnionego podejrzenia krzywdzenia małoletniego przez rodzica.	15
4.Procedura interwencji w przypadku uzasadnionego podejrzenia krzywdzenia małoletniego dziecka przez innego ucznia/ucznia pełnoletniego.	16
5.Procedura interwencji w przypadku krzywdzenia małoletniego ucznia w formie cyberprzemocy.	16
Rozdział V Zasady bezpiecznego korzystania małoletnich z Internetu.....	17
Rozdział VI Ochrona uczniów przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci oraz utrwalonymi w innej formie	19
Rozdział VII Monitoring stosowania standardów ochrony małoletnich.....	20
Rozdział VIII Przepisy końcowe	21
Załącznik nr 1	22
Załącznik nr 2	23
Załącznik nr 3	26
Załącznik nr 4	27

Rozdział I Postanowienia ogólne

1. Celem *Standardów ochrony małoletnich* w Liceum Ogólnokształcącym nr VI im. Bolesława Prusa we Wrocławiu jest:
 - a. uwrażliwienie wszystkich pracowników, współpracowników (wolontariuszy, praktykantów, osób, z którymi zostały zawarte umowy cywilnoprawne), rodziców oraz innych osób współpracujących z LO nr VI we Wrocławiu na wagę podejmowania działań zmierzających do ochrony dzieci przed krzywdzeniem;
 - b. wskazanie zakresów odpowiedzialności poszczególnych osób za bezpieczeństwo dzieci znajdujących się pod opieką szkoły;
 - c. podejmowanie adekwatnej interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dzieci i/lub bezpośredniego zagrożenia ich zdrowia i życia;
 - d. określanie działań edukacyjnych, profilaktycznych i interwencyjnych, mających na celu zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa.
2. Znajomość i praktyczne stosowanie *Standardów ochrony małoletnich* jest moralnym i zawodowym obowiązkiem wszystkich pracowników i współpracowników szkoły.
3. Szkoła wprowadza *Standardy ochrony małoletnich* określone w niniejszym dokumencie.
4. Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników szkoły jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie.
5. Pracownik szkoły oraz praktykant, wolontariusz w szkole traktuje ucznia, w tym ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz niepełnosprawnościami z szacunkiem oraz uwzględnia jego potrzeby. Cały personel szkoły działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych szkoły oraz swoich kompetencji.
6. Ilekroć w statucie jest mowa o:
 - a. **standardach** – należy przez to rozumieć *Standardy ochrony małoletnich* w Liceum Ogólnokształcącym nr VI im. Bolesława Prusa we Wrocławiu;
 - b. **szkole/ placówce** – należy przez to rozumieć Liceum Ogólnokształcące nr VI im. Bolesława Prusa we Wrocławiu
 - c. **dyrektorze** – należy przez to rozumieć dyrektora Liceum Ogólnokształcącego Nr VI im. Bolesława Prusa we Wrocławiu,
 - d. **uczniu/ małoletnim** – należy przez to rozumieć osobę, która nie ukończyła 18 lat;
 - e. **uczniu pełnoletnim** – należy przez to rozumieć osobę, która ukończyła 18 rok życia, nie zawarła związku małżeńskiego i jest uczniem szkoły

- f. pracownikach** – należy przez to rozumieć osoby zatrudnione w szkole, nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w szkole na podstawie ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela oraz pracowników niepedagogicznych;
- g. administratorze sieci** - należy przez to rozumieć osobę zatrudnioną w szkole i odpowiedzialną za administrowanie i bezpieczeństwo sieci.
- h. osobach nie będących pracownikami szkoły** - należy przez to rozumieć wolontariuszy, praktykantów lub osoby, z którymi zostały zawarte umowy cywilnoprawne;
- i. rodzicach** – należy przez to rozumieć rodziców, a także prawnych opiekunów dziecka oraz osoby (podmioty) sprawujące pieczę zastępczą nad dzieckiem szkoły;
- j. dyrektorze/ wicedyrektorze** – należy przez to rozumieć dyrektora/ wicedyrektora szkoły;
- k. radzie pedagogicznej** – należy przez to rozumieć organ szkoły, w którego skład wchodzi wszyscy pracownicy pedagogiczni szkoły;
- l. radzie rodziców** – należy przez to rozumieć Radę Rodziców szkoły;
- m. samorządzie uczniowskim** – należy przez rozumieć samorząd uczniowski szkoły;
- n. krzywdzeniu** – należy przez to rozumieć popełnienie czynu zabronionego lub karalnego na szkodę dziecka, lub zagrożenie dobra dziecka, w tym zaniedbanie;
- o. telefonie** – należy przez to rozumieć smartfon.

Rozdział II Zasady zapewniające bezpieczne relacje w szkole

1. Zasady bezpiecznej rekrutacji pracowników.

- 1.1.Rekrutacja nauczycieli odbywa się zgodnie z zasadami określonymi w ustawie Karta Nauczyciela oraz obowiązkiem weryfikacji kandydata do zatrudnienia w Centralnym Rejestrze Orzeczeń Dyscyplinarnych oraz w Rejestrze Sprawców Przepstępstw na tle Seksualnym.
- 1.2.Rekrutacja pracowników administracji i obsługi odbywa się zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o pracownikach samorządowych i przepisach wykonawczych oraz obowiązkiem weryfikacji kandydata do zatrudnienia w Rejestrze Sprawców Przepstępstw na tle Seksualnym.
- 1.3.Przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi dyrektor wykonuje obowiązki określone w pkt. 1) – 7)

- 1) Dyrektor na podstawie danych otrzymanych od osoby, o której mowa w ust.3, uzyskuje informację, czy osoba ta nie widnieje w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.
- 2) Osoba, o której mowa w ust. 3, przedkłada dyrektorowi informację z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 172 oraz z 2022 r. poz. 2600), lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego.
- 3) Osoba, o której mowa w ust. 3, posiadająca obywatelstwo innego państwa niż Rzeczpospolita Polska, ponadto przedkłada dyrektorowi informację z rejestru karnego państwa obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.
- 4) Osoba, o której mowa w ust. 3, składa dyrektorowi szkoły oświadczenie o państwie lub państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i państwo obywatelstwa, oraz jednocześnie przedkłada informację z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.
- 5) Jeżeli prawo państwa, o którym mowa w pkt. 3) lub 4) nie przewiduje wydawania informacji do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi, przedkłada się informację z rejestru karnego tego państwa.
- 6) W przypadku gdy prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja, o której mowa w pkt. 3) – 5), nie przewiduje jej sporządzenia lub w danym państwie nie prowadzi się rejestru karnego, osoba, o której mowa w ust. 3, składa dyrektorowi szkoły oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie była prawomocnie skazana w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz nie wydano wobec niej innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuściła się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności,

związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.

- 7) Oświadczenia, o których mowa w pkt. 4) i 6), składane są pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia

1.4. Informacje, o których mowa w ust. 3, dyrektor załącza do akt osobowych pracownika albo dokumentacji dotyczącej osoby dopuszczonej do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi i przechowuje w sekretariacie szkoły.

1.5. Wykonanie obowiązków, o których mowa w pkt. 1) – 7) nie jest wymagane przed dopuszczeniem do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi, członka rodziny, o którym mowa, lub osoby małoletniego albo przedstawicielowi ustawowemu małoletniego, gdy jest ona wykonywana w stosunku do małoletniego dziecka, którego rodzic albo przedstawiciel ustawowy są dopuszczającymi do działalności.

1.6. Przez członka rodziny, o którym mowa w ust. 5, należy rozumieć osobę spokrewnioną albo osobę niespokrewnioną, pozostającą w faktycznym związku oraz wspólnie zamieszkującą i gospodarującą.

1.7. Przed rozpoczęciem pracy, osoby nawiązujące stosunek pracy lub osoby dopuszczone do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu, realizacją innych zainteresowań przez małoletnich lub z opieką nad nimi zapoznają się ze *Standardami ochrony małoletnich*, dostępnymi na stronie internetowej szkoły oraz w budynku szkoły i potwierdzają zapoznanie się z nimi poprzez złożenie stosownego oświadczenia. (Załącznik nr 1)

2. Zasady bezpiecznych relacji w szkole

2.1. Relacja pracownik - uczeń

Pracownicy znają i stosują zasady bezpiecznych relacji z uczniem, ustalone w szkole na podstawie obowiązujących przepisów prawa, Statutu szkoły, regulaminu pracy i innych przepisów wewnętrznych:

1. Relacja z uczniami powinna być profesjonalna, komunikaty bądź działania powinny być odpowiednie do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i zrozumiałe dla ucznia.
2. Pracownik szkoły równo traktuje uczniów bez względu na płeć, orientację seksualną, niepełnosprawność, status społeczny, kulturowy, religijny i światopogląd.
3. Kontakty z uczniami powinny być nacechowane szacunkiem, cierpliwością, życzliwością, dbałością o bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne konkretnego ucznia i uczniów pozostałych.
4. Kontakt z uczniem powinien odbywać się w godzinach pracy i powinien on dotyczyć wyłącznie celów edukacyjnych lub wychowawczych.
5. Kontakty nauczyciela z uczniem lub jego rodzicami poza godzinami pracy, w celach edukacyjnych lub wychowawczych są możliwe poprzez dziennik elektroniczny librus, narzędzia Office 365 w obrębie organizacji oraz pocztę służbową. Dodatkowym kanałem komunikacji z uczniami mogą być grupy klasowe w mediach społecznościowych grupy META, których administratorem musi być nauczyciel.
6. W przypadku, gdy pracownika łączą z uczniem lub jego opiekunem relacje rodzinne lub towarzyskie, zobowiązany on jest do zachowania pełnej poufności, w szczególności do utrzymania w tajemnicy spraw dotyczących innych uczniów, opiekunów i pracowników.
7. W szczególnych przypadkach (wycieczka/wyjście) dozwolone jest używanie komunikatorów lub numerów telefonów komórkowych. O fakcie tym poinformować należy dyrektora szkoły.
8. W przypadku agresywnych zachowań ucznia, które zagrażają jemu lub innym, pracownik ma prawo zareagować adekwatnie do sytuacji, np. przytrzymanie, rozdzielenie uczniów.
9. W przypadku uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego lub niepełnosprawności pracownik postępuje według wytycznych zawartych w dokumentacji ucznia.
10. Należy dbać o poufność i ochronę informacji dotyczących ucznia, uzyskanych w związku z pełnioną funkcją lub wykonywaną pracą, dotyczących zdrowia, potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, możliwości psychofizycznych, seksualności, orientacji seksualnej, pochodzenia rasowego lub etnicznego, poglądów politycznych, przekonań religijnych lub światopoglądu uczniów

11. W relacji pracowników szkoły z uczniami niedopuszczalne jest w szczególności:

- a. stosowanie wobec ucznia przemocy w jakiejkolwiek formie werbalnej czy niewerbalnej., wykorzystywanie relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby);
- b. zawstydzanie, upokarzanie, lekceważenie i obrażanie uczniów;
- c. ujawnianie informacji wrażliwych (wizerunek, informacja o sytuacji rodzinnej, medycznej, opiekuńczej i prawnej) dotyczących dziecka wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych uczniów;
- d. zachowywanie się wobec uczniów w sposób niestosowny, np. poprzez używanie słów wulgarnych, czynienie obraźliwych uwag oraz nawiązywanie w wypowiedziach do atrakcyjności seksualnej;
- e. dotykanie ucznia w sposób, który mógłby zostać nieprawidłowo zinterpretowany;
- f. nawiązywanie z uczniem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych, składanie mu propozycji o nieodpowiednim charakterze, kierowanie do niego seksualnych komentarzy, żartów, gestów;
- g. utrwalanie wizerunku ucznia poprzez filmowanie, nagrywanie głosu lub fotografowanie dla potrzeb prywatnych pracownika;
- h. nawiązywanie kontaktów z małoletnimi poprzez przyjmowanie bądź wysyłanie zaproszeń w mediach społecznościowych.

12. Zasady bezpiecznych relacji personelu z uczniami obowiązują wszystkich pracowników szkoły (pedagogicznych i niepedagogicznych) oraz wolontariuszy, praktykantów lub osoby, z którymi zostały zawarte umowy cywilnoprawne;

13. Znajomość i zaakceptowanie zasad są potwierdzone podpisaniem oświadczenia, którego wzór stanowi załącznik nr 1 do niniejszych Standardów.

2.2. Relacje uczeń – uczeń/uczeń pełnoletni

1. Zasady bezpiecznych relacji uczeń - uczeń/uczeń pełnoletni określa Statut szkoły oraz przyjęte ogólnie normy społeczne. Zachowania we wskazanych relacjach winny kształtować się w oparciu o zasadę poszanowania godności drugiego człowieka.

2. Standardem jest tworzenie atmosfery życia szkolnego, które promuje tolerancję i poczucie odpowiedzialności za swoje zachowanie.

3. Uczniowie angażowani są w działania, w których mają możliwość aktywnego uczestniczenia, podejmowania współdziałania i rozwijania podejścia zespołowego, w tym kształtującego pozytywne relacje z uczniami ze specyficznymi potrzebami edukacyjnymi.

1. Przykłady zachowań pozytywnych:

- 1) W komunikacji z kolegami/koleżankami zachowuj szacunek, nie przerywaj innym, gdy się wypowiadają.
- 2) Słuchaj innych, gdy mówią.
- 3) Pamiętaj, że każdy ma prawo do wyrażania swojego zdania, myśli i przekonań, jeśli nie naruszają one dobra osobistego innych osób.
- 4) Stosuj słowo „NIE”, jeśli dana forma interakcji Ci nie odpowiada.
- 5) Jeśli pojawi się między Tobą a kolegą/koleżanką konflikt, spróbuj go rozwiązać stosując komunikat JA:
 - a. postaraj się uspokoić i zatrzymać niepotrzebną kłótnię;
 - b. powiedz, co jest problemem;
 - c. powiedz, co jest przyczyną nieporozumienia oraz czego oczekujesz;
 - d. wysłuchaj, jakie są odczucia i oczekiwania drugiej strony,
 - e. podsumuj, to co usłyszałeś;
 - f. upewnij się, że Twój rozmówca powiedział wszystko odnośnie swoich odczuć;
 - g. wymyślcie satysfakcjonujące obie strony rozwiązanie.
- 6) Jeśli nie uda Ci się rozwiązać konfliktu, zwróć się o pomoc do wychowawcy lub pedagoga.
- 7) Szanuj przestrzeń intymną swoich kolegów i koleżanek.
- 8) Szanuj prawo innych do prywatności. Nie przeglądaj rzeczy, ani zawartości telefonu, tabletu lub komputera innych osób.
- 9) Unikaj wchodzenia w sytuacje, które mogą mieć dla Ciebie i innych negatywne konsekwencje.

2. Zachowania niepożądane:

- 1) Krzyczenie na koleżanki, kolegów, lekceważenie, obrażanie, wyśmiewanie, żartowanie z innych, wykluczanie z grupy.
- 2) Bicie, szturchanie, popychanie, naruszanie nietykalności fizycznej oraz używanie jakiegokolwiek przemocy fizycznej i psychicznej.
- 3) Nagrywanie, rozpowszechnianie wizerunku innych osób bez ich zgody.
- 4) Wyrażanie negatywnych, prześmiewczych komentarzy na temat zachowania, pracy, wyglądu, przekonań, poglądów, stanu zdrowia, itp.

- 5) Zabieranie i ukrywanie rzeczy innych osób.
- 6) Pożyczanie rzeczy innych osób bez ich wiedzy i zgody.
- 7) Zachęcanie do spożywania używek (alkoholu, wyrobów tytoniowych, innych nielegalnych substancji)
- 8) Stosowanie cyberprzemocy.

Jeśli doświadczysz lub będziesz świadkiem któregośkolwiek z powyższych zachowań ze strony osób dorosłych lub innych uczniów, zawsze poinformuj o tym wychowawcę lub innego pracownika szkoły, którego darzysz zaufaniem. Możesz również skorzystać z instytucji pomocowych:

Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży	116 111
Całodobowa infolinia dla dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli	800 080 222
Antydepresyjny Telefon Forum Przeciw Depresji	22 594 0091
Telefoniczna Pierwsza Pomoc Psychologiczna	22 425 98 48

3. Pracownicy znają i stosują zasady bezpiecznych relacji pracownik – uczeń i uczeń–uczeń/uczeń pełnoletni ustalone w szkole.

2.3. Uwzględnienie sytuacji dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami

1. Szkoła uwzględnia sytuację dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami, w sposób dostosowany do potrzeb dzieci przebywających na terenie szkoły lub pod jej opieką, w szczególności poprzez:
 - a. traktowanie każdego dziecka z należyтым szacunkiem, nie dyskryminując go ze względu na jakiegokolwiek cechy, w tym specjalne potrzeby, niepełnosprawność, rasę, płeć, religię, kolor skóry, pochodzenie narodowe lub etniczne, język, stan cywilny, orientację seksualną, stan zdrowia, wiek, zdolności, przekonania polityczne lub status społeczny,
 - b. okazywanie wszystkim dzieciom troski o ich dobro i rozwój,
 - c. stosowanie uniwersalnego projektowania, racjonalnego dostosowania i modyfikacji, celem zapewnienia równego dostępu dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami,
 - d. eliminowanie barier utrudniających dzieciom samodzielne funkcjonowanie, w tym barier informacyjno-komunikacyjnych, architektonicznych, cyfrowych,

- e. poszukiwanie i wdrażanie metod pracy pedagogicznej, opartych na dowodach naukowych, najbardziej adekwatnych do rozpoznanych indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci,
 - f. angażowanie środowiska rodzinnego i lokalnego w rozwój dzieci.
2. W szkole zapewnia się obecność osoby posiadającej przeszkolenie i umiejętność udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
 3. Każda pomoc świadczona dziecku ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami, następuje w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawa i uwzględnia najlepszy interes dziecka.
 4. Zadaniem pracowników jest identyfikowanie sytuacji, w tym specjalnych potrzeb dziecka, aby umożliwić realizację zadań, których dziecko jest beneficjentem. Uwzględnia się informacje dotyczące dziecka udostępnione przez opiekunów dziecka. Zasadność i zakres gromadzenia oraz przetwarzania pozyskanych danych określają odrębne przepisy. W szczególności rozpoznaje się:
 - a) funkcjonowanie poznawcze, emocjonalne i społeczne ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki niepełnosprawności ucznia,
 - b) warunki i sposoby niezbędne do zaspokojenia podstawowych potrzeb ucznia (fizjologicznych, w tym sensorycznych, psychofizycznych, w tym potrzeby bezpieczeństwa itp.),
 - c) sposób reagowania na bliskość fizyczną innych osób,
 - d) sposób komunikowania się ucznia (język, specyficzne narzędzia wspomagające komunikację oraz ich rodzaj).
 - e) inne czynniki istotne dla ucznia.
 5. W przypadku ustalenia możliwości wystąpienia wysokiego ryzyka zachowań trudnych, w tym agresywnych i autoagresywnych, czy problemowych zachowań o charakterze seksualnym:
 - a) dokonuje się oceny ryzyka,
 - b) opracowuje się indywidualną procedurę interweniowania, we współpracy z opiekunami, opartą na potrzebach/cechach ucznia,
 - c) następnie proponuje się nieawersyjne strategie reagowania, których celem jest obniżenie napięcia emocjonalnego, ochrona ucznia i innych osób zaangażowanych w zachowanie).
 6. Indywidualne podejście do uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi, w tym z niepełnosprawnościami, obejmuje także:
 - a) wypracowanie zrozumiałej formy komunikacji, dostosowanej do możliwości psychofizycznych ucznia,
 - b) przekazywanie dziecku w zrozumiały sposób wiedzy o jego prawach i obowiązkach oraz możliwościach uzyskania pomocy, upewniając się, że przekaz jest dla niego jasny i klarowny,

- c) zapoznanie ucznia w zrozumiały sposób z obowiązującymi w szkole normami i zasadami oraz konsekwencjami ich naruszania,
 - d) przeciwdziałanie wszelkim formom ośmieszania, dyskryminacji, poniżania, zastraszania, oczerniania, wykluczenia ucznia lub jakiegokolwiek innej formie przemocy psychicznej, fizycznej lub seksualnej. Należy natychmiast reagować na wszystkie tego rodzaju sytuacje zaobserwowane w szczególności między uczniami.
 - e) prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych i profilaktycznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie wszelkiej dyskryminacji i przemocy oraz uwrażliwianie dzieci na prawo każdej osoby do poszanowania jej godności, według potrzeb i okoliczności,
 - f) przekazywanie informacji opiekunom na temat występujących problemów oraz podejmowanie z nimi współpracy w tym zakresie,
7. Niedopuszczalne są następujące zachowania pracowników:
- a) omawianie w obecności osób nieupoważnionych sytuacji ucznia, w tym jego sytuacji rodzinnej, zdrowotnej, itp.,
 - b) deprecjonujące porównania z innymi osobami,
 - c) izolowanie w zamkniętym pomieszczeniu, przytrzymywanie drzwi, krępowanie ruchów poprzez wiązanie; stosowanie przymusu bezpośredniego możliwe jest wyłącznie w sytuacji wystąpienia przesłanek wynikających z ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2123, z późn. zm.) i zgodnie z przepisami tej ustawy,
 - d) celowe prowokowanie u ucznia wystąpienia lub eskalacji zachowań trudnych, niepożądanych,
 - e) lekceważenie lub powierzchowne, nieuważne traktowanie zgłaszanej przez dziecko potrzeby wsparcia i pomocy,
 - f) bierna postawa pracowników w zakresie troski o rozwój i zabezpieczenie ucznia w sytuacji zagrożenia jego dobrostanu.
1. W szkole przyjmuje się „Procedurę reagowania w przypadku zachowania trudnego, agresywnego lub przemocy ze strony ucznia”, której celem jest zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim uczniom i dorosłym przebywającym w szkole.

Rozdział III Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia uczniów

Pracownicy placówki posiadają wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na **czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia dzieci.** (Załącznik nr 2)

1. Znajomość **czynników ryzyka** i symptomów krzywdzenia dzieci oraz umiejętne ich rozpoznawanie umożliwia:
 - 1) identyfikowanie dzieci, które są bardziej narażone na krzywdzenie,
 - 2) planowanie działań profilaktycznych wobec rodziny na różnym etapie życia dziecka, w tym również działań profilaktycznych adresowanych do dzieci,
 - 3) przerwanie stosowania przemocy wobec dzieci.
2. Wystąpienie jednego lub kilku czynników ryzyka nie jest jednoznacznym sygnałem, że w rodzinie dochodzi do krzywdzenia dziecka. Jeżeli jednak liczba czynników zwiększa się lub jeden z nich nasila, należy podjąć wnikliwą obserwację ucznia na terenie szkoły.
3. W przypadku zaobserwowania przez pracownika szkoły symptomów krzywdzenia ucznia, należy zareagować zgodnie z odpowiednią procedurą interwencji wskazaną w niniejszych standardach.
4. Osobą odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń, ujawnień, incydentów, zdarzeń i podejrzeń krzywdzenia dziecka jest pedagog szkolny, przypisany do oddziału klasowego w danym roku szkolnym.
5. Pedagog ma obowiązek w zakresie standardów małoletnich:
 - 1) Przyjmować zgłoszenia i wpisywać je w Rejestr zgłoszeń.
 - 2) Wypełniać Kartę interwencji (Załącznik nr 3).
 - 3) Wszczynać procedury zawarte w *Standardach ochrony małoletnich*.
 - 4) Wszczynać procedurę „Niebieskiej Karty” (Załącznik nr 4).
 - 5) Przygotowywać wnioski i pisma do instytucji zewnętrznych.
 - 6) Przechowywać dokumentację, dotyczącą przyjętych zgłoszeń.
6. Dyrektor szkoły lub wskazany przez niego wicedyrektor ma obowiązek w ramach standardów:
 - 1) Nadzorować realizację standardów.
 - 2) Monitorować Rejestr zgłoszeń.

Rozdział IV Procedury interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka

1.Procedura interwencji pracownika szkoły w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka.

- 1) W przypadku podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone, pracownik ma obowiązek sporządzenia notatki służbowej i przekazania uzyskanej informacji wychowawcy. W przypadku, gdy wychowawca jest podejrzany o krzywdzenie ucznia, informacja o krzywdzeniu przekazywana jest drugiemu wychowawcy.
- 2) O podejrzeniu krzywdzenia ucznia wychowawca/ drugi wychowawca informuje pedagoga przypisanego do klasy w danym roku szkolnym.
- 3) Pedagog wypełnia Kartę interwencji (Załącznik nr 3) i informuje dyrektora szkoły o podejrzeniu krzywdzenia.
- 4) Pedagog wzywa rodzica ucznia, u którego krzywdzenie podejrzewa, oraz informuje go o podejrzeniu.
- 5) Pedagog sporządza plan pomocy dziecku na podstawie rozmów z uczniem, rodzicem, nauczycielem, wychowawcą.
- 6) Plan pomocy uczniowi powinien zawierać wskazania dotyczące:
 - a. podjęcia przez szkołę działań, w celu zapewnienia dziecku bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej placówki;
 - b. wsparcia, jakie placówka zaoferuje dziecku;
 - c. skierowania dziecka do specjalistycznej placówki pomocy dziecku, jeżeli istnieje taka potrzeba.
- 7) W przypadkach dotyczących podejrzenia wykorzystywania seksualnego ucznia dyrektor szkoły powołuje Zespół Interwencyjny, w skład którego mogą wejść: pedagog/ psycholog/ pedagog specjalny, wychowawca, dyrektor, wicedyrektor, inni pracownicy mający wiedzę o krzywdzeniu ucznia lub o uczniu (dalej okreśłani jako: Zespół interwencyjny).
- 8) Zespół interwencyjny organizuje spotkania i przeprowadza rozmowy ze stronami. Odnosi się do zarzutów w protokole, który przedstawia dyrektorowi szkoły.
- 9) Zespół interwencyjny dostosowuje sporządzony przez pedagoga plan pomocy dziecku do bieżącej sytuacji.
- 10) W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili rodzice ucznia:
- 11) Powołanie zespołu jest obligatoryjne.
- 12) Zespół interwencyjny wzywa opiekunów ucznia na spotkanie wyjaśniające, podczas którego może zaproponować opiekunom zdiagnozowanie zgłaszanego podejrzenia w zewnętrznej, bezstronnej instytucji.
- 13) Ze spotkania sporządza się protokół.

2.Procedura interwencji w przypadku uzasadnionego podejrzenia krzywdzenia małoletniego przez pracownika szkoły.

W przypadku uzasadnionego podejrzenia krzywdzenia małoletniego przez pracownika szkoły dyrektor podejmuje następujące działania:

- 1) Natychmiastowo odsuwa pracownika od wszelkich form kontaktu z dziećmi (nie tylko dzieckiem pokrzywdzonym) do czasu wyjaśnienia sprawy.
- 2) Przeprowadza, w obecności pedagoga, z poszanowaniem godności i intymności rozmowę z uczniem i innymi osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu i o sytuacji osobistej (rodzinnej, zdrowotnej) ucznia, w szczególności jego rodzicami. Dyrektor stara się ustalić przebieg zdarzenia, ale także wpływ zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka. Ustalenia są spisywane przez pedagoga na Karcie Interwencji (Załącznik nr 3).
- 3) Przeprowadza przy udziale pedagoga lub psychologa szkolnego rozmowę z rodzicami ucznia, przedstawiając plan pomocy dziecku w szkole.
- 4) W przypadku nieprzestrzegania *Standardów ochrony małoletnich* przeprowadza rozmowę dyscyplinującą z pracownikiem oraz informuje o konsekwencjach.
- 5) Podejmuje w stosunku do pracownika działania dyscyplinujące wynikające z Karty Nauczyciela (powiadamia Rzecznika dyscyplinarnego przy Wojewodzie/Kuratorze Oświaty) lub Kodeksu pracy.
- 6) W przypadku, gdy wobec dziecka popełniono przestępstwo, zawiadamia o możliwości popełnienia przestępstwa właściwą miejscową policję lub prokuraturę.

3.Procedura interwencji w przypadku uzasadnionego podejrzenia krzywdzenia małoletniego przez rodzica.

- 1) Pedagog wzywa do szkoły rodzica podejrzanego o krzywdzenie.
- 2) Pedagog w obecności dyrektora przeprowadza z rodzicem podejrzanym o krzywdzenie rozmowę na temat konsekwencji stosowania przemocy wobec dziecka oraz o obowiązkach prawnych szkoły:
 - 1) wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty” (załącznik nr 4);
 - 2) zgłoszenia sprawy do prokuratury w przypadku popełnienia przestępstwa;
 - 3) zgłoszenie sprawy do sądu rodzinnego w sytuacji zagrożenia dobra dziecka do sądu rodzinnego.
- 3) Pedagog informuje rodzica podejrzanego o krzywdzenie o możliwościach podjęcia leczenia i udziale w programach dla osób stosujących przemoc.

- 4) W przypadku bezskutecznych prób wezwania do szkoły rodzica podejrzanego o krzywdzenie, dyrektor powiadamia odpowiednie instytucje.
- 5) Procedurę "Niebieskiej Karty" wszczyna pedagog.

4.Procedura interwencji w przypadku uzasadnionego podejrzenia krzywdzenia małoletniego dziecka przez innego ucznia/ucznia pełnoletniego.

Stosuje się procedurę z Rozdziału IV Pkt. 1 oraz narzędzia wskazane w Statucie szkoły.

5.Procedura interwencji w przypadku krzywdzenia małoletniego ucznia w formie cyberprzemocy.

- 1) Uczeń, który stał się ofiarą lub świadkiem cyberprzemocy powinien zgłosić sytuację wychowawcy klasy lub do pedagoga/psychologa szkolnego. Zgłoszenia może dokonać także świadek cyberprzemocy.
- 2) Osobą zgłaszającą fakt może być poszkodowany uczeń, jego rodzic, inni uczniowie, świadkowie zdarzenia, nauczyciele.
- 3) Osoba posiadająca informację o podejrzeniu, stosuje następującą procedurę:
 - a. udziela wsparcia ofierze przemocy;
 - b. próbuje ustalić okoliczności zdarzenia, zebrać dowody w postaci zrzutów ekranu, wiadomości, komentarzy, zdjęć, adresów stron internetowych.
 - c. powiadamia wychowawcę klasy, który informuje o zajściu dyrektora i pedagoga szkolnego oraz przekazuje zebrane materiały,
 - d. dyrektor szkoły powiadamia administratora sieci, który zabezpiecza dowody i ustala okoliczności zdarzenia;
 - e. Psycholog/pedagog szkolny udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej ofierze, wyjaśniając również rolę szkoły w przeciwdziałaniu zjawiska cyberprzemocy i kolejne etapy postępowania szkoły.
 - f. Jeżeli sprawcą jest uczeń szkoły, pedagog lub psycholog szkolny powinien przeprowadzić z nim rozmowę, w wyniku której ustali, czy istnieją przesłanki do zgłoszenia sprawy do sądu rodzinnego lub Policji (przestępstwa ścigane z urzędu), czy wystarczające będzie zastosowanie kar statutowych lub innych środków oddziaływania wychowawczego.
- 4) Dyrektor i pedagog szkolny, wspólnie z wychowawcą, dokonują analizy zdarzenia i planują dalsze postępowanie.
- 5) W procedurze interwencyjnej, szczególnie na etapie zabezpieczenia dowodów, może brać udział nauczyciel informatyki.

- 6) W przypadku złamania prawa (np.: groźby karalne, propozycje seksualne, publikowanie nielegalnych treści) należy bezwzględnie skontaktować się z policją. Zgłoszenia dokonuje dyrektor szkoły lub rodzic.

Rozdział V Zasady bezpiecznego korzystania małoletnich z Internetu

Szkoła, zapewniając dzieciom dostęp do Internetu, jest zobowiązana podejmować działania zabezpieczające dzieci przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, instaluje i aktualizuje oprogramowanie zabezpieczające.

1. Szkoła zapewnia swobodny dostęp do materiałów edukacyjnych przy komputerach w bibliotece szkolnej i pracowniach informatycznych.
2. Sieć szkolna jest monitorowana, w ramach możliwości technicznych placówki.
3. Osobą odpowiedzialną za bezpieczeństwo sieci w szkole jest administrator sieci.
4. Do obowiązków osoby, o której mowa w ust. 3 należy:
 - a. zabezpieczenie sieci internetowej szkoły przed niebezpiecznymi treściami poprzez instalację i aktualizację odpowiedniego, nowoczesnego oprogramowania,
 - b. aktualizacja oprogramowania odbywa się nie rzadziej niż raz w roku szkolnym,
 - c. zabezpiecza dowody i ustala okoliczności zdarzenia;
 - d. w przypadku znalezienia niebezpiecznych treści, administrator Sieci stara się ustalić, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzenia, a swoje ustalenia przekazuje Dyrektorowi szkoły. Dyrektor organizuje rozmowę ucznia z psychologiem lub pedagogiem na temat bezpieczeństwa w Internecie. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy psycholog/pedagog uzyska informacje, że uczeń jest krzywdzony, podejmuje działania opisane w procedurze 5 ochrony w rozdziale 4 standardów.
5. Uczniowie przynoszą do szkoły telefony komórkowe, tablety, odtwarzacze i inny sprzęt elektroniczny na własną odpowiedzialność.
6. Szkoła nie ponosi odpowiedzialności za zniszczenie, zagubienie czy kradzież sprzętu przynieszonego przez uczniów.

7. W czasie zajęć edukacyjnych obowiązuje całkowity zakaz używania telefonów komórkowych. Telefon powinien być wyłączony lub wyciszony (bez wibracji), schowany do plecaka lub torby przed rozpoczęciem zajęć lekcyjnych.
8. Nagrywanie dźwięku i obrazu za pomocą urządzeń elektronicznych jest możliwe jedynie za zgodą osoby nagrywanej lub fotografowanej. Niedopuszczalne jest nagrywanie lub fotografowanie sytuacji niezgodnych z powszechnie przyjętymi normami etycznymi i społecznymi oraz przesyłanie treści obrażających inne osoby.
9. Wydarzenia publiczne odbywające się w szkole, w tym uroczystości szkolne, mogą być fotografowane, nagrywane oraz upubliczniane przez wskazane przez organizatora osoby.
10. Szkoła nie udostępnia sieci internetowej w formie bezprzewodowej (Wi-Fi).
11. Telefony i inne urządzenia elektroniczne (np. tablety) można wykorzystywać podczas zajęć lekcyjnych w celach naukowych pod opieką oraz za zgodą nauczyciela prowadzącego zajęcia, który ma obowiązek informowania uczniów o zasadach bezpiecznego korzystania z zasobów internetowych i czuwania nad bezpiecznym korzystaniem z Sieci podczas zajęć.
12. Pracownicy szkoły są zobowiązani (m.in. podczas przerw lekcyjnych) do zabezpieczenia komputerów w salach, gabinetach przed dostępem osób nieuprawnionych.
13. W szkole prowadzone są cykliczne działania profilaktyczne z zakresu zasad bezpiecznego korzystania z Internetu oraz zajęcia/prelekcje.
14. W przypadku naruszenia przez ucznia zasad używania telefonów komórkowych na terenie szkoły, nauczyciel odnotowuje zaistniałą sytuację w dzienniku elektronicznym poprzez wpisanie odpowiednio punktów ujemnych z zachowania zgodnie ze Statutem szkoły.
15. W przypadku, gdy sytuacja powtarza się, należy bezzwłocznie poinformować o tym fakcie rodziców ucznia i wspólnie z wychowawcą, pedagogiem oraz rodzicami i ustalić plan dalszego postępowania.
16. Uczeń ma prawo korzystać na terenie szkoły z telefonu i innych urządzeń elektronicznych na zasadach określonych w niniejszym dokumencie.
17. Jeśli uczeń czeka na ważną informację (połączenie, SMS, etc.) ma obowiązek poinformować o tym fakcie nauczyciela przed lekcją, poprosić o pozwolenie na skorzystanie z telefonu i ustalić sposób odebrania tej wiadomości.
18. Dopuszcza się możliwość korzystania z telefonu i innych urządzeń elektronicznych podczas wycieczek szkolnych, po uprzednim ustaleniu warunków korzystania z wychowawcą bądź opiekunem grupy.
19. Jeśli istnieje możliwość zabrania telefonu i/lub innego urządzenia elektronicznego na wycieczkę/ wyjście edukacyjne, uczeń ma prawo korzystania z tych urządzeń wyłącznie za

zgoda nauczyciela i w zakresie niewpływającym na organizację oraz przebieg tego wydarzenia.

Rozdział VI Ochrona uczniów przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci oraz utrwalonymi w innej formie

1. Treści nielegalne lub niezgodne z regulaminem danej strony zgłaszane są administratorom strony.
2. W przypadku zgłoszenia o dostępie do treści nieodpowiednich:
 - a. administrator Sieci ustala okoliczności zdarzenia, podejmując próbę ustalenia sprawcy i świadków incydentu, a także zabezpiecza dowody, aktualizuje zabezpieczenia Sieci szkolnej, by na nowo zablokować dostęp do niewłaściwych treści. Z poczynionych ustaleń sporządza Kartę przebiegu interwencji. O wszystkim powiadomiony zostaje Dyrektor szkoły,
 - b. jeżeli treści niebezpieczne dotyczą osób niezwiązanych ze szkołą, Dyrektor zgłasza zdarzenie odpowiednim służbom (sądowi rodzinnemu lub Policji), przekazując zabezpieczone materiały,
 - c. psycholog lub pedagog szkolny przeprowadza rozmowę dyscyplinująco-wychowawczą na temat emocji, jakie może budzić materiał, do jakich zachowań zachęca, omówione zostają także konsekwencje wynikające ze złamania Statutu szkoły,
 - d. powiadomieni zostają rodzice uczniów, których informuje się o poczynionych ustaleniach i dalszych działaniach szkoły (zastosowane kary statutowe/środki oddziaływania wychowawczego, powiadomienie organów ścigania, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne).
3. W przypadku naruszenia zakazu rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem małoletniego (osoby poniżej 18 roku życia – art. 202 §3 kodeksu karnego) oraz treści propagujących publicznie faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołujących do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych (art. 256 i art. 257 kodeksu karnego) należy powiadomić organy ścigania lub sąd rodzinny.

Rozdział VII Monitoring stosowania standardów ochrony małoletnich

1. Osobą odpowiedzialną za *Standardy ochrony małoletnich* w szkole jest dyrektor.
2. Osoba, o której mowa w ust. 1, jest odpowiedzialna za:
 - a. przygotowanie pracowników szkoły do stosowania standardów ustalonych w niniejszym dokumencie poprzez organizowanie szkoleń wewnętrznych przez osoby, posiadające kompetencje z zakresu standardów ochrony małoletnich,
 - b. dokumentowanie przebytych szkoleń z zakresu standardów ochrony małoletnich poprzez potwierdzenia, listę obecności i opisem zakresu szkolenia,
 - c. powołanie zespołu ds. standardów, którego członkowie są przeszkoleni w zakresie tworzenia niniejszego dokumentu,
 - d. monitorowanie rejestru zgłoszeń oraz nadzorowanie realizacji standardów,
 - e. reagowanie na sygnały naruszenia niniejszego dokumentu.
- b. Prowadzenie Rejestru zgłoszeń na podstawie Kart interwencji,
- c. Proponowanie zmian w standardach.
4. Dyrektor współpracuje w zakresie *Standardów ochrony małoletnich* z pedagogami.
5. Osoba, o której mowa w ust. 1 lub osoba przez nią wyznaczona, przeprowadza wśród pracowników placówki, nie rzadziej niż raz na 12 miesięcy, ankietę monitorującą poziom realizacji standardów (Załącznik nr 5).
6. Osoba wskazana przez dyrektora szkoły dokonuje opracowania wypełnionych przez pracowników szkoły ankiet. Sporządza na tej podstawie sprawozdanie z monitoringu.
7. Dyrektor wskazuje osoby odpowiedzialne za czynności wynikające z niniejszego dokumentu z imienia i nazwiska zarządzeniem w każdym roku szkolnym.
8. Dyrektor wprowadza do *Standardów ochrony małoletnich* niezbędne zmiany i ogłasza pracownikom, uczniom i ich rodzicom nowe brzmienie dokumentu.

Rozdział VIII Przepisy końcowe

1. Dokument wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.
2. Ogłoszenie *Standardów ochrony małoletnich* następuje poprzez umieszczenie na stronie internetowej szkoły, w plikach dziennika elektronicznego oraz wywieszenie w widocznym miejscu na terenie placówki, w wersji pełnej oraz skróconej. Wychowawcy informują o wprowadzeniu i dostępie do *Standardów ochrony małoletnich* na pierwszej godzinie wychowawczej i wrześniowym zebraniu z rodzicami.
3. Zapisy zawarte w dokumencie obowiązują wszystkich pracowników szkoły oraz wolontariuszy, stażystów, praktykantów i inne osoby mające kontakt z uczniami.
4. Znajomość treści *Standardów ochrony małoletnich* potwierdza się własnoręcznym podpisem, składając oświadczenie, stanowiące Załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu.

**OŚWIADCZENIE O ZAPOZNANIU SIĘ
ZE STANDARDAMI OCHRONY MAŁOLETNICH
W LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCYM NR VI
IM. BOLESŁAWA PRUSA WE WROCŁAWIU**

Ja niżej podpisany(-na):

wykonujący(-ca) pracę na stanowisku:

oświadczam, że zapoznałem(-am) się ze STANDARDAMI OCHRONY MAŁOLETNICH obowiązującymi w Liceum Ogólnokształcącym Nr VI im. Bolesława Prusa we Wrocławiu i zobowiązuję się do ich przestrzegania.

.....
(data i czytelny podpis)

Załącznik nr 2

CZYNNIKI RYZYKA KRZYWDZENIA DZIECKA

Choć dziecko nigdy nie jest winne doznawanej krzywdy, uznaje się, że niektóre jego cechy, związane np. ze stanem zdrowia, poziomem rozwoju, funkcjonowaniem czy pozycją w rodzinie, mogą bardziej narażać je na doświadczanie przemocy.

Wyodrębnia się **trzy grupy czynników ryzyka**, które mogą wskazywać na zagrożenie pojawienia się przemocy:

CZYNNIKI ZWIĄZANE Z DZIECKIEM

Czynniki ryzyka	Opis
przedwczesny poród, poród bez pomocy medycznej, niska waga urodzeniowa, poród z ciąży bliźniaczej lub mnogiej, krótkie przerwy pomiędzy kolejnymi porodami	Początek życia dziecka, okoliczności jego narodzin, takie jak: przedwczesny poród, poród bez pomocy medycznej, niska waga urodzeniowa, narodziny z ciąży mnogiej oraz krótka przerwa pomiędzy kolejnymi porodami, mogą być czynnikami ryzyka krzywdzenia. Wszystkie te sytuacje stanowią ogromne obciążenie psychiczne i fizyczne dla rodziców.
długotrwały płacz	Nadmierna płaczliwość dziecka z kolei budzi bezradność, poczucie winy rodzica; stany te mogą zamienić się w złość, bezsilność, a w konsekwencji wywołać agresję wobec dziecka czy jego odrzucenie.
wiek dziecka	Czynnikiem ryzyka krzywdzenia może być także określony wiek dziecka. W rozwoju dziecka występują tzw. okresy krytyczne, w których jest większe prawdopodobieństwo pojawienia się pewnych rodzajów krzywdzenia. Najmłodsze dzieci (do 3 r.ż.) są bardziej zależne od opiekunów i spędzają z nimi więcej czasu. Dzieci w tym wieku mają mniejszą zdolność dostosowania się do oczekiwań rodziców, a także słabiej panują nad emocjami. To sprawia, że ryzyko doznawania przez nie przemocy fizycznej i psychicznej jest większe. Badania wskazują także, że w okresie od osiągnięcia 8 r.ż. przez cały czas dojrzewania dziecko jest bardziej narażone na ryzyko wykorzystywania seksualnego.
przewlekłe choroby, niepełnosprawność intelektualna, niepełnosprawność ruchowa	Okolicznością zwiększającą prawdopodobieństwo krzywdzenia jest niepełnosprawność intelektualna dziecka, mocno powiązana z ryzykiem wystąpienia przemocy oraz wykorzystania seksualnego. Również przewlekłe choroby somatyczne oraz niepełnosprawność ruchowa skutkują dużą, a także trwałą zmianą życia całej rodziny. Bez odpowiedniego wsparcia taka rodzina jest istotnie narażona na wystąpienie krzywdzenia, mogącego przybrać formę jawnego odrzucenia

	dziecka, biernego zaniedbywania lub czynnych form przemocy, związanych z rozładowywaniem frustracji. W sytuacji niepełnosprawności lub choroby dziecka może dojść również do przemocy psychicznej, która niekiedy wynika ze stawiania dziecku wymagań, którym nie jest ono w stanie sprostać.
choroby psychiczne	Kolejnym czynnikiem ryzyka są choroby psychiczne dziecka. Wystąpienie u dziecka zaburzeń psychicznych wiąże się z wysokim poziomem stresu i lęku w rodzinie. Łatwo wtedy o eskalację trudnych zachowań pozostałych domowników, np. agresji i przemocy – zarówno fizycznej, jak i słownej.

CZYNNIKI RODZINNE, czyli cechy charakteryzujące funkcjonowanie rodziny oraz cechy poszczególnych jej członków

Czynniki ryzyka	Opis
nieobecność rodziców	Ryzyko wystąpienia krzywdzenia dziecka wiąże się z jego opuszczeniem przez jednego lub obojga rodziców. Nieobecność rodziców – fizyczna bądź psychiczna – jest czynnikiem ryzyka krzywdzenia dzieci, bez względu na ich wiek. Czynniki te zwiększa prawdopodobieństwo zaniedbania fizycznego i emocjonalnego. Konsekwencją tego jest szukanie przez dziecko bliskości i akceptacji u osób obcych, które także mogą być potencjalnymi sprawcami krzywdzenia.
autorytarny styl rodzicielstwa, doświadczanie przez rodzica przemocy w dzieciństwie, kondycja psychiczna rodziców	Prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy wobec dziecka związane jest także z tzw. autorytarnym stylem rodzicielstwa, który wynika m.in. z historii życia rodzica, cech jego osobowości oraz kondycji psychicznej. Doświadczenie przez rodzica przemocy w dzieciństwie lub bycie jej świadkiem oraz brak odczuwania bliskości z własnymi rodzicami znacząco zwiększają prawdopodobieństwo powielania podobnych zachowań wobec dzieci i wejście w rolę sprawcy.
Uzależnienia i inne zaburzenia psychiczne rodzica, konflikty, kryzysy	Uzależnienia i inne zaburzenia psychiczne rodzica są przyczyną większego ryzyka doświadczania przez dziecko przemocy. Agresji w rodzinie sprzyjają również konflikty i kryzysy.
samotne rodzicielstwo, obecność niespokrewnionych osób dorosłych w rodzinie	Do czynników ryzyka krzywdzenia zaliczane jest także samotne rodzicielstwo, będące dla wielu osób dużym wyzwaniem. Ograniczona ilość czasu, który rodzic może poświęcić dziecku, jest przyczyną trudności w budowaniu bliskiej relacji

	z dzieckiem. Dodatkowo, niestabilna sytuacja rodzinna: brak wsparcia, obecność niespokrewnionych z dzieckiem osób, mogą powodować ryzyko wystąpienia odrzucenia i agresji lub niewłaściwych relacji.
rodzina zastępcza, rodzina adopcyjna	Istotnym czynnikiem ryzyka jest obecność dziecka w nieprzygotowanej wychowawczo i merytorycznie rodzinie zastępczej czy adopcyjnej. Rodzice przyjmujący dzieci pod swoją opiekę bywają niegotowi do tego, aby radzić sobie z bardzo trudnymi emocjami skrzywdzonego wcześniej dziecka. Odrzucenie, skrajna przemoc, których dziecko mogło doświadczyć, wpływają na jego zachowanie oraz funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Porzucone dzieci postrzegają siebie jako niegodne miłości, mało ważne i zasługujące na karę. Swoim zachowaniem często prowokują do odrzucenia czy ukarania, by utwierdzić się w swoich przekonaniach. Kary reaktywują wcześniejsze traumy dziecka i zaburzają jego zachowanie, względem którego rodzice są bezradni.

CZYNNIKI ZWIĄZANE ZE ŚRODOWISKIEM SPOŁECZNYM:

Czynniki ryzyka	Opis
izolacja społeczna	Do tej grupy zalicza się głównie izolację społeczną, rozumianą jako ubogie kontakty rodziców z innymi osobami lub grupami oraz zamknięcie się na relacje pozarodzinne. Sytuacja taka może sprzyjać rozwojowi przemocy, a także większej kontroli sprawcy nad swoimi ofiarami oraz ograniczać szanse na jej ujawnienie i udzielenie pomocy.
ubóstwo w najbliższym otoczeniu rodziny	Ryzyko wystąpienia krzywdzenia dzieci niosą też: ograniczenie możliwości zaspokajania potrzeb materialnych i zdrowotnych, złe warunki mieszkaniowe czy skrajne ubóstwo. Takim sytuacjom często towarzyszy stres rodziców, którzy muszą zapewnić przetrwanie sobie i dziecku.
przemoc i patologia	Czynnikiem ryzyka krzywdzenia dziecka są także przemoc i patologia społeczna występujące w najbliższym środowisku zamieszkania.

Załącznik nr 3**Karta interwencji**

1.Imię i nazwisko małoletniego.		
2.Przyczyna interwencji (forma krzywdzenia).		
3.Osoba składająca zawiadomienie o podejrzeniu krzywdzenia		
4.Opis działań podjętych przez pedagoga/psychologa.	Data	Działanie
5.Spotkania z rodzicami/opiekunami małoletniego.	Data	Opis spotkania
6. Forma podjętej interwencji (zakreślić właściwe).	a. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa b. Wniosek o wgląd w sytuację małoletniego/rodziny c. Inny rodzaj interwencji. Jaki?	
7. Dane dotyczące zgłoszenia interwencji (nazwa organu, do którego zgłoszono interwencję) i data zgłoszenia.		
8. Wyniki zgłoszenia interwencji: działania organów wymiaru sprawiedliwości, o ile placówka otrzymała informacje.	Data	Działanie

Załącznik nr 4

Wrocław, dnia.....

.....
.....
.....
.....
nazwa i adres podmiotu,
w którym jest
zatrudniona osoba
wypełniająca formularz
„Niebieska Karta – A”

„NIEBIESKA KARTA – A”

W związku z powzięciem uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia przez świadka przemocy domowej ustala się, co następuje:

I. DANE OSOBY/OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

Dane	Osoba 1 doznająca przemocy domowej	Osoba 2 doznająca przemocy domowej	Osoba 3 doznająca przemocy domowej
Małoletni (Tak/Nie) ¹⁾			
Imię i nazwisko			
Imiona rodziców			
Wiek			
PESEL ²⁾			
Nazwa i adres miejsca pracy/ nazwa i adres placówki oświatowej, do której uczęszcza małoletni			
<i>Adres miejsca zamieszkania:</i>			
Kod pocztowy			
Miejscowość			
Gmina			
Województwo			
Ulica			
Nr domu/nr lokalu			
Telefon lub adres e- mail			
<i>Adres miejsca pobytu (jeżeli jest inny niż adres miejsca zamieszkania):</i>			
Kod pocztowy			
Miejscowość			
Gmina			
Województwo			
Ulica			
Nr domu/nr lokalu			

Stosunek pokrewieństwa, powinowactwa lub rodzaj relacji z osobą stosującą przemoc domową: (np. żona, była żona, partner, były partner, córka, pasierb, matka, teść)¹⁾

--	--	--	--

Uwaga! W przypadku większej niż 3 liczby osób doznających przemocy dołącz kolejną kartę zawierającą Tabelę I

II. LICZBA MAŁOLETNI W ŚRODOWISKU DOMOWYM, W KTÓRYM PODEJRZEWA SIĘ STOSOWANIE PRZEMOCY DOMOWEJ

III. DANE OSOBY/OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ

Dane	Osoba 1 stosująca przemoc domową	Osoba 2 stosująca przemoc domową
Imię i nazwisko		
Imiona rodziców		
Wiek		
PESEL ²⁾		
<i>Adres miejsca zamieszkania:</i>		
Kod pocztowy		
Miejscowość		
Gmina		
Województwo		
Ulica		
Nr domu/nr lokalu		
Telefon lub adres e-mail		
<i>Adres miejsca pobytu (jeżeli jest inny niż adres miejsca zamieszkania):</i>		
Kod pocztowy		
Miejscowość		
Gmina		
Województwo		
Ulica		
Nr domu/nr lokalu		
Sytuacja zawodowa, w tym nazwa i adres		
<i>Stosunek pokrewieństwa, powinowactwa lub rodzaj relacji z osobą doznającą przemocy domowej: (np. żona, była żona, partner, były partner, córka, pasierb, matka, teść)¹⁾</i>		

Osoby/formy przemocy domowej	Osoba 1 stosująca przemoc			Osoba 2 stosująca przemoc		
	wobec Osoby 1 doznającej przemocy	wobec Osoby 2 doznającej przemocy	wobec Osoby 3 doznającej przemocy	wobec Osoby 1 doznającej przemocy	wobec Osoby 2 doznającej przemocy	wobec Osoby 3 doznającej przemocy
Przemoc fizyczna ³⁾ <i>bicie, szarpanie, kopanie, duszenie, popychanie, obezwładnianie i inne</i>						

Przemoc psychiczna ³⁾ <i>izolowanie, wyzywanie, ośmieszanie, groźenie, krytykowanie, poniżanie i inne</i>						
Przemoc seksualna ³⁾ <i>zmuszanie do obcowania płciowego, innych czynności seksualnych i inne (wymień jakia)</i>						
Przemoc ekonomiczna ³⁾ <i>niełożenie na utrzymanie osób, wobec których istnieje taki obowiązek,</i>						

IV. CZY OSOBA STOSUJĄCA PRZEMOC DOMOWĄ ZACHOWYWAŁA SIĘ W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB (zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

<i>niezaspokajanie potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów</i>						
Przemoc za pomocą środków komunikacji elektronicznej ³⁾ <i>wyzywanie, straszenie, poniżanie osoby w Internecie lub przy użyciu telefonu, robienie jej zdjęć lub rejestrowanie filmów bez jej zgody, publikowanie w Internecie lub rozsyłanie telefonem</i>						
Inne ³⁾ <i>zaniedbanie, niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i innych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności</i>						

V. CZY OSOBA DOZNAJĄCA PRZEMOCY DOMOWEJ ODNIOŚŁA USZKODZENIA CIAŁA? (TAK/NIE)¹⁾

Osoba 1 doznająca przemocy	Osoba 2 doznająca przemocy	Osoba 3 doznająca przemocy

Uwaga! W przypadku większej niż 3 liczby osób doznających przemocy dołącz kolejną kartę zawierającą Tabelę V

VI. CZY W ŚRODOWISKU DOMOWYM BYŁA W PRZESZŁOŚCI REALIZOWANA PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”?

☐ tak (kiedy?gdzie?)
ustalono ☐ nie ☐ nie

VII. CZY W ŚRODOWISKU DOMOWYM AKTUALNIE JEST REALIZOWANA PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”?

☐ tak ☐ nie ☐ nie ustalono

VIII. CZY OSOBA STOSUJĄCA PRZEMOC DOMOWĄ POSIADA BROŃ
PALNĄ? ☒ tak ☐ nie ☐ nie ustalono

IX. CZY OSOBA DOZNAJĄCA PRZEMOCY DOMOWEJ CZUJE SIĘ BEZPIECZNIE? (TAK/NIE)¹⁾

Osoba 1 doznająca przemocy	Osoba 2 doznająca przemocy	Osoba 3 doznająca przemocy

Uwaga! W przypadku większej niż 3 liczby osób doznających przemocy dołącz kolejną kartę zawierającą Tabelę IX

X. ŚWIADKOWIE STOSOWANIA PRZEMOCY
DOMOWEJ

☐ ustalono ☐ nie ustalono

Dane	Świadek 1	Świadek 2	Świadek 3
Imię i nazwisko			
Wiek			
<i>Adres miejsca zamieszkania:</i>			
Kod pocztowy			
Miejscowość			
Gmina			

Województwo			
Ulica			
Nr domu/nr lokalu			
Telefon lub adres e-mail			
<i>Stosunek świadka do osób, wobec których są podejmowane działania w ramach procedury „Niebieskie Karty” (np. członek rodziny, osoba obca)¹⁾</i>			

XI. DZIAŁANIA INTERWENCYJNE PODJĘTE WOBEC OSOBY STOSUJĄCEJ PRZEMOC
DOMOWĄ (zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Działanie	Osoba 1 stosująca	Osoba 2 stosująca
Badanie na zawartość alkoholu (wynik)	<u>przemoc</u>	<u>przemoc</u>
Doprowadzenie do wytrzeźwienia		

Doprowadzenie do policyjnego pomieszczenia dla osób zatrzymanych	na podstawie art. 15a ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171, z późn. zm.)		
	na podstawie art. 244 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375, z późn. zm.)		
Zatrzymanie w izbie zatrzymań jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej			
Poinformowanie organów ścigania			
Wydanie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia			
Wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia			
Zakaz zbliżania się osoby stosującej przemoc domową do osoby dotkniętej taką przemocą na określonej w metrach odległość			
Zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą domową			
Zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej i artystycznej, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą domową			
Zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc w miejscach pracy osoby doznającej przemocy domowej			
Zawiadomienie komórki organizacyjnej Policji, właściwej w sprawach wydawania pozwolenia na broń, o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty”			
Odebranie broni palnej, amunicji oraz dokumentów potwierdzających legalność posiadania broni			
Poinformowanie o prawnokarnych konsekwencjach stosowania przemocy domowej			
Inne (wymień jakie?)			

XII. DZIAŁANIA INTERWENCYJNE PODJĘTE WOBEC OSOBY DOZNAJĄCEJ PRZEMOCY DOMOWEJ (zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Działanie	Osoba 1 doznająca	Osoba 2 doznająca	Osoba 3 doznająca
Udzielono pomocy ambulatoryjnej	<u>przemocy</u>	<u>przemocy</u>	<u>przemocy</u>
Przyjęto na leczenie szpitalne			
Wydano zaświadczenie o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała			
Zapewniono schronienie w placówce całodobowej			
Zabezpieczono małoletniego w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia			

Poinformowano sąd rodzinny o sytuacji małoletniego			
Przekazanie formularza „Niebieska Karta – B”			
Inne (wymień jakie?)			

XIII. DODATKOWE INFORMACJE

----- 32 -----

XIV. WSZCZĘCIE PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY”

NASTĄPIŁO PRZEZ (zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Pracownika socjalnego jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	
Funkcjonariusza Policji	
Żołnierza Żandarmerii Wojskowej	
Pracownika socjalnego specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej	
Asystenta rodziny	
Nauczyciela	
Osobę wykonującą zawód medyczny, w tym lekarza, pielęgniarkę, położną lub ratownika	
Przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	
Pedagoga, psychologa lub terapeutę, będących przedstawicielami podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej	

..... imię i
nazwisko oraz czytelny podpis osoby
wypełniającej

formularz „Niebieska Karta – A”

(data wpływu formularza, podpis członka Zespołu
Interdyscyplinarnego)

ANKIETA MONITORUJĄCA POZIOM REALIZACJI STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNIICH

1. Czy w ostatnim roku Pan/Pani stosował(a) procedury wynikające z przyjętych w szkole Standardów ochrony małoletnich:

- Tak
- Nie

Jeśli TAK to proszę opisać jakie

.....

.....

.....

2. Czy według Pana/Pani Standardy ochrony małoletnich wdrożone w szkole sprawdzają się w praktyce:

- Tak
- Nie

Jeśli NIE to proszę opisać jakie

.....

.....

.....

3. Czy według Pana/Pani w szkole występują problemy związane z ochroną małoletnich które nie są ujęte w Standardach:

- Tak
- Nie

Jeśli TAK to proszę opisać jakie

.....

.....

.....

4. Czy Pan/Pani dostrzegł(a) luki lub błędy w funkcjonowaniu Standardów ochrony małoletnich:

- Tak
- Nie

Jeśli TAK to proszę opisać jakie

.....

.....

.....

5. Jakie zmiany według Pana/Pani należy wprowadzić w procedurach ochrony małoletnich

.....

.....

.....